

GUIÓ DE CONTINGUTS DE L'ACTIVITAT AIGUAMOLLS DE L'ALT EMPORDÀ I TALLER D'AUS

L'itinerari habitual pels Aiguamolls de l'Alt Empordà sol començar al mas Matà. Hi ha una aula del Parc Natural i en podem disposar. És el lloc ideal on deixar tot el material que no necessitem per al recorregut. També serà l'espai on arrecerar-se en cas de molt mal temps, i on dinarem ja que és a tocar dels lavabos.

En funció del nombre d'alumnes es faran grups d'aproximadament 15 alumnes.

Pel que fa al recorregut en si, cas de tractar-se de més d'un grup, se sol fer el mateix camí però no en el mateix ordre, per tal d'evitar aglomeracions als aguait o als llocs d'observació. Així, per exemple, si s'han fet tres grups, un començaria per la gola del Fluvià, un altre per l'aguait del Bruel, i un tercer per l'observatori Senillosa.

Amb el taller d'Aus es procedeix semblantment. Un grup el fa al matí, i els altres dos a la tarda, combinant-ho amb les observacions que no han pogut completar al matí.

Els punts concrets habituals d'observació són:

Les sitges reflectides als estanys del Matà

Observatori Senillosa. Des del cim es pot aconseguir una visió general de la zona i del que l'envolta. Es fa una lectura de paisatge aprofitant el perfil que el PN hi ha col·locat. També es parla de les closes (camps de conreu o de pastura fets a partir del s XVII, i que han acabat integrant-se en el paisatge i en els ecosistemes de la zona). Ja que l'observatori es troba en un antic eixugador d'arròs es parla també d'aquest conreu tan lligat als aiguamolls en general. A la zona de les sitges també es fa una lectura meteorològica.

Parella de cignes muts a la closa del Puig

Aguait de la closa del Puig, situat entre dos estanys d'aigua dolça. Al que s'anomena closa del Puig solem trobar anàtids – presents tot l'any –, fotes, cabussets... A l'altre costat, als estanys del Matà, hi podem veure limícoles –cames-llargues o fredelugues, segons l'època de l'any– i també polles d'aigua... Serà la zona en què ens fixarem especialment en la vegetació d'aigua dolça (lliri groc, freixe, om, balca, jonc...).

Sovint, en aquesta zona podem veure els ramats de cavalls de la Camarga, que donarà peu a comentar espècies introduïdes i reintroduïdes per la direcció del parc.

En funció del temps disponible es pot fer una visita a l'observatori Pallejà, a l'extrem de la llacuna de la Massona. És probable l'observació de més anàtids i també moixons de canyissar –rossinyols bords, repicatalons...

Prosseguirem el camí a tocar dels estanys del Matà, habitualment ocupat pels limícoles, i observant l'horitzó per si descobrim el vol de les cigonyes o d'alguna arpella solitària.

Aguait del Gall Marí. El nom “gall marí” és la manera local de designar la polla blava. En trobar-se entre els estanys del Matà (aigua dolça) i la Massona (aigua salabrosa), aquí podem observar-ne les principals diferències entre els dos ecosistemes, tant pel que fa a espècies animals com vegetals.

Passallís entre canyís i tamaris

Travessarem el passallís que ens condueix a les salsures, amb un canvi de vegetació evident. A més de la possibilitat d'observar amfibis i rèptils, trobarem un salicorniar en recessió però que ens permetrà parlar de les plantes halòfiles (que toleren aigües i terrenys salats, com ara la salicornia i la salsona, a més de canyís, tamariu, jonc agut...).

Aguait del Buel. Permet una bona visió sobre la Massona, davant d'un dormidor de corb marí gros. Segons l'època de l'any hi veurem

anàtids, fotges, potser cabussons emplomallats, blauets... No serà estrany que veiem saltar llisses o volar alguna rapinyaire.

Dormidor de corbs marins al Buel

Passarem al costat d'unes instal·lacions d'un càmping, anterior a la creació del PN. Això ens donarà peu a parlar de la coexistència entre els interessos econòmics i els valors d'un parc natural.

Aguait de les Arpelles, situat davant d'unes petites llacunes annexes a la Massona, bàsicament poblades per parelles de collverds. Veurem la platja de les Llaunes al costat, amb la zona reservada a la nidificació del corriol camanegre, fet que caldrà comentar.

Arribats a la platja veurem algunes espècies més destacades de vegetació psamòfila (adaptada a viure en substrats sorrencs, com ara jull de platja, rave de mar, topacà, borró, etc.), i mirarem si observem ocells marins. Serà un bon moment per tornar a prendre dades meteorològiques tot comentant l'estat del mar i si es veuen restes de llevantades o de tramuntanades recents.

Gola del Fluvià, amb el Montgrí de fons

Arribarem –si el temps ho permet– fins la gola del Fluvià on recentment ha estat deconstruït el que havia de ser un hotel de la urbanització *Fluvià Marina*, aturada amb la declaració de la zona com a PN. La desembocadura del Fluvià és un lloc idoni on visualitzar el procés de creació dels aiguamolls, amb les aportacions fluvials i la barra de sorra que el mar va formant.

El Taller d'Aus és el complement perfecte per a identificar algunes de les espècies observades, d'altres que hi són en altres èpoques de l'any, i com les guies ornitològiques les classifiquen per famílies.

La presentació multimèdia tramesa com a material previ, conté les següents diapositives:

<p>AIGUAMOLLS DE L'ALT EMPORDÀ</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>La presentació multimèdia té l'objectiu d'anunciar alguns dels aspectes dels aiguamolls que es treballaran durant la sortida i, posteriorment, a través del dossier de treball de l'alumne.</p> <p>També té la intenció de suscitar alguna investigació prèvia per part dels alumnes, individualment o en petits grups.</p>
<p>On són els aiguamolls</p> <p>¿Els podries situar en el mapa? ¿D'on és, el mapa? ¿Quins rius hi van a parar?</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>Intentarem, durant el recorregut, establir una definició significativa d'aiguamolls.</p> <p>És interessant que els alumnes investiguin i coneguin quin recorregut faran des del seu lloc d'origen fins als Aiguamolls.</p> <p>L'haver treballat la cartografia de l'Empordà facilitarà que els alumnes compreguin la configuració de la plana i la intervenció dels rius en la seva formació.</p>
<p>Què els envolta</p> <p>¿Són en una zona plana o muntanyosa? ¿Són propers o allunyats del mar? Parlarem de "plana deltaica" ¿I això què és?</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>Des de l'observatori Senillosa es pot fer una lectura de 360° del paisatge, des dels ecosistemes més propers, que visitaran, a la plana costanera; fins a altres molt més allunyats que ajuden a situar-nos geogràficament; de manera especial, serres i massissos com el cap de Creus, serra de Rodes, l'Albera, les Salines, el Canigó, serralada Transversal, Montseny, Gavarres, Montgrí...</p>
<p>Com s'han format</p> <p>¿Què explica el gràfic? ¿Té alguna relació amb els aiguamolls? ¿De què està format el "cordó litoral"?</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>Es fa una referència al concepte "plana deltaica" que ja indica la formació dels aiguamolls a la zona.</p> <p>Juntament amb l'observació directa i amb l'ajut d'esquemes es pretén que entenguin quin ha estat el procés de formació dels aiguamolls; com hi han intervingut els rius i el mar.</p>

Quins ambients hi ha

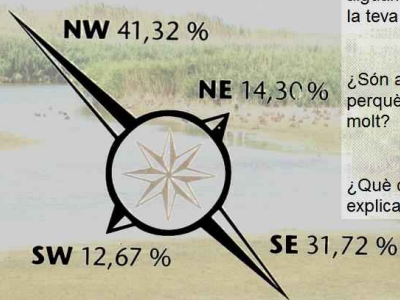
¿Tota la zona d'aiguamolls és exactament igual?
 ¿En què es deu diferenciar una zona d'una altra?
 ¿Què deu ser un ecosistema?

CdA Empúries

Es visiten tres ecosistemes diferenciats: els estanys d'aigua dolça (juntament amb les closos), les salsures i llaunes (llacunes d'aigua salabrosa) i el sorrals costaners.

Es vol que en copsin les diferències morfològiques i com condicionen els tipus de plantes que hi creixen i fins les espècies animals que hi trobarem.

Quin temps hi fa

¿És diferent el clima dels aiguamolls del de la teva població?

¿Són aiguamolls perquè hi plou molt?

¿Què creus que explica el gràfic?

CdA Empúries

En diversos moments del recorregut es prendran dades meteorològiques de temperatura, humitat i vent. L'objectiu és valorar-ne la seva influència específica en els aiguamolls com a espai viu.

Quins animals han reintroduït i per què

¿Els aiguamolls són com un zoo?
 ¿Què observes d'especial a la foto?
 ¿Què vol dir "reintroduir espècies animals"?

CdA Empúries

S'insistirà en la funcionalitat real d'un Parc Natural com a espai protegit i controlat.

Hi ha diversos animals que la direcció del Parc ha considerat important de reintroduir: la llúdriga, la polla blava, l'oca empordanesa, la cigonya, la daina, la vaca marinera i el cavall de la Camarga (que, de fet, es tracta d'introducció i no de reintroducció). Parlarem del sentit d'aquesta d'aquesta intervenció i de les característiques d'aquestes espècies.

Quins animals hi ha de pas

¿Què significa "estar de pas"?
 ¿Quina importància pot tenir els aiguamolls per a animals que estan de pas?
 El de la foto, ¿podria servir d'exemple?

CdA Empúries

Es fa especial incidència en les aus que pot haver-hi, segons l'època de l'any i segons els ecosistemes.

També veurem la importància que té per a les aus que són de pas l'existència d'uns aiguamolls just davant d'una barrera natural com són les muntanyes que abans hem vist i situat, i amb presència d'un fet meteorològic tan insistent com la tramuntana, de la qual també haurem parlat.

<p>Quins altres animals hi veurem</p> <p> ¿En reconeixes algun de la foto? ¿Hi ha animals perillosos? ¿Com; des d'on els veurem? ¿Com els podrem veure millor? </p> <p>CdA Empúries</p>	<p>També parlarem de les aus que hi són tot l'any, i d'altres animals dels quals potser només en veurem traces o indicis...</p> <p>Fent ús dels aguaites i observatoris, amb ajut dels prismàtics i de la guia de camp l'alumnat pot reconèixer aquestes espècies i les seves característiques.</p> <p>La possibilitat d'observació d'animals també dependrà de la nostra actitud i silenci.</p> <p>En la sessió de tancament de l'estada s'insistirà en determinats aspectes d'adaptació al medi dels animals que s'esmentin.</p>
<p>Quines plantes hi abunden més</p> <p> ¿Quina planta és la de la foto? ¿Hi ha arbres, als aiguamolls? ¿Hi ha plantes endèmiques (que només hi són allà)? </p> <p>CdA Empúries</p>	<p>Segons es va passant pels diferents ecosistemes es van comentant les plantes més característiques del mateix, segons el seu cicle vital. Hom podrà veure lliri groc, rave de mar, fonoll, topacà, salicòrnia, salsona, tamarí, canyís, canya, jonc agut, balca, om, freixe, esbarzer, borró, jull de platja, cua de llebre...</p> <p>En la sessió de tancament de l'estada també es farà una activitat de síntesi sobre l'adaptació al medi d'aquestes plantes.</p>
<p>Quina història tenen</p> <p>Durant uns anys va existir el "Moviment de Defensa dels Aiguamolls d'Empordà".</p> <p>¿Per què es devia fer un grup d'aquest tipus? ¿Per què va deixar d'existir?</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>La declaració de Parc Natural no va estar exempta de polèmica i fins i tot de mobilitzacions prèvies.</p> <p>Es comentaran breument aquests fets especialment a l'hora d'entendre quina era la situació de la zona als anys vuitanta i quines eren les perspectives immobiliàries del moment.</p>
<p>Quines figures i problemes de protecció té</p> <p> ¿Què li deu passar a l'edifici de la seqüència fotogràfica? ¿Saps què és "Empuriabrava"? ¿Per què creus que han declarat els aiguamolls com a Parc Natural? </p> <p>CdA Empúries</p>	<p>Algunes intervencions recents i altres encara pendents, podran ampliar el debat entre conservació i explotació.</p> <p>Aquest debat es pot emprendre abans de la visita, de manera que quan ens trobem en els Aiguamolls les opinions dels alumnes quedin il·lustrades amb els casos concrets que podran observar.</p>

<p>Quina importància tenen</p> <p>¿Serveixen per a alguna cosa, els aiguamolls? ¿Són només importants per a la zona en què es troben?</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>Intentarem establir quins són els fets i elements que fan dels aiguamolls uns espais a conservar. Pensarem si aquesta importància és exclusivament local o si té un abast geogràfic més ampli.</p>
<p>I el taller d'aus...</p> <p>¿Ens pot ajudar practicar amb imatges i guies? ¿Què són les guies ornitològiques?</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>El taller d'Aus té com objectiu el reconeixement d'algunes de les aus que són presents als aiguamolls i que esperem que puguin veure durant el recorregut. L'activitat fa servir com a suport la Guia Peterson d'Ocells dels Països Catalans i d'Europa. Part de l'activitat es dedicarà a entendre el procediment de classificació que utilitzen les guies ornitològiques.</p>
<p>Apa, que tindrem feina</p> <p>El Parc Natural dels Aiguamolls d'Empordà us està esperant!</p> <p>CdA Empúries</p>	<p>És possible que en la preparació prèvia apareguin altres dubtes o aspectes a plantejar. Si s'han parlat abans, durant la sortida poden anar plantejant-se. O fins i tot després, si es fa una reelaboració posterior. El CdA posa a disposició dels centres un dossier de treball complet del qual se'n poden extreure aquells apartats que el centre consideri convenient per treballar en acabat de l'estada.</p>

A tenir en compte:

- En aquesta activitat s'està tot el dia als Aiguamolls. S'hi dina de pícnic. El CdA disposa d'espais adequats per al dinar i per al treball del taller.
- Per a la realització de les tasques l'alumnat necessita simplement material per escriure. Els quaderns de camp, els suports, les guies, les fotografies, etc, ja ho facilita el CdA.
- Si algú pot portar prismàtics és molt recomanable que ho faci, ja que el camp en pot deixar un nombre limitat i els han d'anar compartint.
- L'alumnat ha d'anar ben calçat, amb roba de colors discrets (verd, gris, marró) i procurin evitar les tonalitats més càlides com ara els vermells o els grocs vius: com més desapercebuts passem, més espècies podrem observar.
- L'aigua que trobareu en els lavabos i instal·lacions dels Aiguamolls no és potable. És probable que es necessiti més aigua que la que es lliura juntament amb el pícnic. Per això es recomana portar una motxilla (també per al pícnic) i una cantimplora.
- Segons l'època de l'any cal preveure l'ús de gorres, de protecció solar, de repel·lents d'insectes...